

PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ

(*adverbiale*):

- okolnosti

Primárně:

kdy?, kde?, jak?, proč?...

- PU *času* (temporis)
- PU *místa* (loci)
- PU *způsobu* (modi)
- PU *příčiny* (causae), popř. *důvodu*

Odlišit: *příčina/ důvod x účel x důsledek, následek, výsledek, účinek* apod.

X -> ... **Pří** (prvotní) impuls (**příčina, důvod**; *protože/ neboť*)

X **->** ... V (**Účl**) = „smysl, představa výsledku“ (**účel, aby**)

X **=>** ... V (**Důsl**)... implikace, konsekvence (logická); to, co z něčeho vyplývá (**důsledek, proto, a proto, tedy, tudíž, a tak**)

X -> ... **V**... konečná fáze procesu, **výsledek**

X -> ... **N**... **následek** = *to, co následuje (díky procesu)*

X **->** ... V (**Účn**)... to, čeho dosahujeme, nebo i neúmyslně: výsledek procesu...
účinek

Sekundárně:

- druhy samostatné nebo od základních odvozené:

- *účelu*
- *míry*
- *podmínky*
- *přípustky*
- *zřetele*
- *příčiny*
- *prostředku*
- *původce děje*

Terciálně např.:

- další (možné?) druhy *odlišované různými autory*:
- *původu*
- *výsledku (-ů; děje* např.)
- *společenství*
- ***prvotních okolností*** x *průvodních okolností* (podle pojetí autora)
- etc...

PU vlastního **způsobu** – JAKÝM ZPŮSOBEM? Jak Vyjádřeno:

- přímo – *Zpívá krásně.*
- přirovnáním – *Zpívá jako slavík.*
- *účinkem* – *Zpívá až k pláči.* (= dojemně, špatně)

PU **míry** – KOLIK?, JAKOU MĚROU?, vyjádřeno:

- přímo – *Hodně křičel.*
- přirovnáním – *Křičel jako na lesy.*
- *účinkem* – *Křičel do ochraptění.*
- *omezením* – *Padli všichni kromě dvou. Řekl to nejen mně.*
- *rozdílem* – *Čím menší pán, tím větší žádá úcty.*

Přísluvečné určení příčiny

- příčinná souvislost dvou dějů: PROČ (SE) NĚCO DĚJE/JE?

PU **příčiny** – v užším smyslu – PROČ?, příčina předchází (Trásla se *zimou*. Trpěl *angínami*.)

Nepříliš správně se někdy přiřazuje:

PU **účelu** – ZA JAKÝM ÚČELEM?, příčina následuje (Lidé tam chodili *žádat* o radu. Šel tam *pro peníze*. Připil mu *na zdraví*.)

PU **podmínky** – ZA JAKÉ PODMÍNKY?, příčina je možná (*V případě* nehody volejte hasiče.)

PU **přípustky** – NAVZDORY ČEMU?, neplatná příčina (*I přes* pokročilý věk byl bystrý. *Proti* všem očekáváním klub vyhrál.)

Dále (spíše samostatně):

PU **prostředku** – S ČÍ POMOCÍ?, vyjadřuje určení POMŮCKY (svítit *baterkou*, odjet *vlakem*) nebo MĚŘÍTKA, NORMY (řídít se *zásadou*).

PU **zřetele** – VZHLEDEM K ČEMU?, nejčastěji vyjádřeno:

- 7.pádem (*Zevnějškem* se podobala matce. Stál *čelem* k domu. Otec je *povoláním* kantor.)
- 3.pádem (*Byl k němu* hrubý.)
- dalšími pády (Poradil mu *ohledně* toho *dopisu*.)

PU **společenství** – SPOLU S ČÍM? (bez čeho), nejčastěji vyjádřeno:

- 2. a 7. pádem – s předložkami "s" a "bez" (Seděl v kupé *s Janou*. Vlak *s námi* projížděl údolím. *Bez* peněz sem nechod'.)

Další příklady:

PU **výsledků děje** (Seřadit se *do trojstupu*. Rozpadl se *v prach*.)

PU **původu** (*Z prášku* vařili knedlík.)

PU **původce (děje; např.: Dostala prsten *od maminky*.)**

PU **průvodních okolností** - vedle základního děje vyjadřujeme ještě vedlejší/nevětný děj (*Odešel s rukama v kapsách*.)